

Nr 122.

Av herr **Ekman, Carl Gustaf**, om ändring av §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

Spörsmålet om omröstningssättet inom riksdagen hör otvivelaktigt till de frågor, som oupphörligen måste återkomma till dess de bliva på ett tillfredsställande sätt lösta. De ständiga avslag som kravet på en förändrad form för fattande av beslut hittills mött, hava nämligen icke kunnat övertyga därom, att tillräckliga skäl för avvisandet förelagat.

Principiellt måste det sålunda framstå såsom anmärkningsvärt och olämpligt, att riksdagsbeslut i de viktigaste sakfrågor skola kunna komma till stånd, utan att landet får full kännedom om, vilka det är som fattat beslutet och sålunda äro därför ansvarige. Lagstiftningen bör nämligen otvivelaktigt framstå, icke såsom en mer eller mindre mystisk maktutövning, ett resultat av okända krafters spel, utan tvärtom som en i dagens ljus utförd, på åtkomliga motiv grundad och genom ansvarsställande representanter fullföljd verksamhet. I den mån själva tillkomsten av lagstiftningsåtgärder motverkar en allmän förvissning i sistberörda riktning, föreligger anledning till ett ändrat förfarande.

I praktiken har det även oupphörligen visat sig, att synnerliga olägenheter varit förbundna med tillämpningen av det slutna omröstningssättet. Utan att nämna några fall — ehuru en del även under allra senaste åren erbjuda sig — kan det vara nog att erinra därom, att vid nästan varje riksdag uppstått situationer, då ur voteringarna framgått röst-siffror, som icke varit förenliga med de i omröstningen deltagande kammarledamöternas egna deklARATIONER eller eljes kända, allmänna ställning. Inbördes misstro, varandra korsande beskyllningar och försök till ömsesidigt övervakande bli därigenom ofta återkommande företeelser inom riksdagen. Ej sällan har det hela slutat med, att uppgift stått mot uppgift och att allmänheten därigenom måst bibringas övertygelsen, att under den slutna

sedelns täckelse förekomma manipulationer, på grund varav flera eller färre riksdagsmän röstat på ett sådant sätt, att de anse sig icke kunna motivera detsamma och därför icke vilja vidkännas det votum, de avgivit. Att därigenom ute i landet sprides en för både lagstiftningens auktoritet och lagstiftarne nedsättande och skadlig uppfattning om riksdagsarbetet och vad därmed står i sammanhang, är obestriddigt.

I andra länder med ett högt utvecklat riksdagsskick har också — som oupphörligen i liknande motioner blivit påvisat — det öppna omröstnings-sättet kommit till användning. Det må denna gång vara nog att erinra, att Tysklands, Englands, Frankrikes, Österrikes, Italiens och Nordamerikas Förenta Staters riksförsamlingar använda öppen omröstning, liksom också fallet är hos våra skandinaviska grannländer. Man finner tydligen överallt ett naturligt sammanhang mellan representantens öppna votum och den folkliga självstyrelsens idé.

Att några särskilda skäl skulle föreligga ensamt för Sverige att tilllämpa ett hemligt omröstningsförfarande har heller icke kunnat påvisas. Tvärtom torde i vår propositionsordning med kontrapositionsvoteringar föreligga ett motiv mera än på flertalet andra håll för den öppna omröstningens användande. Och detta så mycket hellre som också hos oss sådan omröstning är stadgad för andra överläggande och beslutande församlingar, exempelvis stadsfullmäktige. Hos dessa har man icke heller kunnat — trots att närliggande hänsyn på detta område måhända kunde starkare motivera ett slutet omröstningssätt — på allvar spåra några av de olägenheter, som den öppna omröstningens motståndare i riksdagen profeterat vore att befara, därest sådan omröstning därstädes skulle införas.

En biomständighet, som förtjänar avseende, även om den icke får tillmätas avgörande betydelse, är att en ej oväsentlig tidsvinst skulle kunna erhållas genom att utbyta den slutna voteringen mot öppen omröstning.

Det huvudargument, som ständigt framförts *emot* införandet av öppen omröstning, har varit, att denna skulle åtstrama partibanden och kanske förhindra ledamöter av riksdagen att i vissa fall rösta i överensstämmelse med sin egen övertygelse.

Vad då först talet om partier och partiband angår, så torde detta böra skärskådas i belysningen av det förhållandet, att genom de proportionella valens införande hela den svenska riksdagens sammansättning uttryckligen grundas på förutsättningen av offentlig kandidatur, partier och partirepresentanter. Att sedan så skett söka — ur synpunkten av det önskvärda i partiväsandets mildrande — i riksdagen bibehålla en arbetsmetod, vilken för partitvånget spelar någon roll endast därest den valde representanten genom densamma vill utan att det blir känt, på viktiga

punkter främja rakt motsatta strävanden och syften än de, han före och genom sitt val angivit såsom sina egna, kan omöjligen vara varken följdriktigt eller lämpligt,

Vidkommande så anmärkningen att en representant genom det öppna omröstningssättet skulle hindras rösta enligt sin egen övertygelse, så torde densamma vid ett närmare studium av förhållandena befinnas äga mindre bärkraft än man i första påseendet föreställer sig. Ur denna synpunkt torde riksdagsärendena kunna uppdelas i tre grupper dels opolitiska sådana, dels mindre politiskt färgade frågor, dels de s. k. avgörande programpunkterna.

I förstnämnda ärenden står naturligen under vilket som helst omröstningssätt varje riksdagsman fullt fri att stödja, vad han finner lämpligast och bäst motiverat. Även i fråga om den andra gruppen synes under alla förhållanden ingen tvekan behöva förefinnas att utan hänsyn till tidigare omdömen främja den lösning, som vid prövningen befinnes för det hela vara mest gagnelig. Oberoende av vilket omröstningssätt som användes i riksdagen torde den riksdagsman stå starkast, som i sakfrågor i allmänhet ådagalägger självständigt omdöme och visar sig beredd att, där så kräves, för vem det vara må, närmare motivera sitt votum.

Angående så de fall, då en riksdagsman till äventyrs i något av de stora, grundläggande politiska spörsmålen efter sitt inträde i riksdagen kommer till annat resultat, än det han förutsatts skola främja, så har han naturligen att personligen pröva, hur han då bör förfara. Men vad som därvid i alldeles särskild grad framstår såsom hans plikt är, att han icke söker undandraga sig dagens ljus över gärningen eller att han icke missleder sin valmanskår i fråga om sin förändrade uppfattning. Det är endast därest detta senare skulle vara händelsen, som han kan äga någon fördel av eller bereda sig något skydd genom den slutna röstsedeln. Men ingen bör väl på allvar ifrågasätta, att en i övrigt oförsvärbar omröstningsmetod bör bibehållas därför, att den bereder möjlighet för representanterna att dölja för valmanskåren, att de i politiska huvudfrågor medverka till en utgång, rakt motsatt den, valmännen med sin valhandling trots sig stödja och påskynda.

När vid 1912 års riksdag en motion om införande av öppen omröstning i riksdagen förelåg, tillstyrkte också konstitutionsutskottet densamma. Därvid framlade utskottet förslag till förändrad formulering av §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen, mot vilket förslag ur rent teknisk synpunkt ingen erinran gjordes. Undertecknad håller också före att genom den då av utskottet förordade och av andra kammaren godkända avfatt-

ningen en lämplig lösning skulle vinnas. Och har jag därför här nedan upptagit sagda formulering oförändrad.

På grund av vad ovan anförts, får undertecknad hemställa,

att riksdagen måtte
antaga att vila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse av §§ 60,* 65 och 75 riksdagsordningen.

§ 60.

När ärende — — — därom tillåtas. Omröstningen skall ske öppet och medelst namnupprop. Befinnes i mål, där blott enkel pluralitet erfordras, de avgivna rösterna lika delade, nedlägger talmannen i en därtill avsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt var för sig slutna och hoprullade, och avgöres omröstningens utgång genom den sedel, som en av kammarens ledamöter på anmodan av talmannen ur rösturnan upptager.

§ 65.

När i fråga — — — riksdagens beslut. Om vid sammanräkningen av de avgivna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägger andra kammarens talman i en därtill avsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt var för sig hoprullade, och avgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en av andra kammarens ledamöter på anmodan av talmannen ur rösturnan upptager.

§ 75.

Alla val skola ske med slutna sedlar och iaktages därvid, att namnsedlarna, så framt de skola bliva gällande, böra vara enkla, hoprullade, omärkta och fria såväl från all tvetydighet i ansende till personernas namn som från oriktighet i ansende till deras antal. Mellan personer, som vid val undfått lika antal röster, skiljes genom lottning, när så erfordras.

Stockholm den 5 april 1917.

Carl G. Ekman.